

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора

Зданевич Лариси Володимирівни

на дисертаційну роботу Мирної Інни Олексіївни

“Розвиток соціальної компетентності класних керівників загальноосвітніх навчальних закладів у процесі професійної діяльності”

поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність. Робота Мирної Інни Олексіївни присвячена цікавому в теоретичному та важливому в практичному відношеннях питанню. Адже процеси трансформації, глобалізації та інтеграції, що відбуваються в соціально-економічному житті суспільства, вимагають якісних змін у концептуальних засадах професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі освіти. Розвиток соціальної компетентності класних керівників загальноосвітніх навчальних закладів залежить від якості їх професійної діяльності, рівня професійних знань, умінь та навичок використовувати отримані знання на практиці, готовності здійснювати професійну діяльність у сучасних ринкових умовах країни.

Актуальність дисертаційної роботи не викликає сумніву, оскільки проблема соціальної компетентності ще не отримала свого глибинного вивчення та вичерпного аналізу, тому в науковій літературі категорія “соціальна компетентність” широко трактується та співвідноситься з іншими науковими категоріями.

Актуальність проблеми обумовлена ще й тим, що в умовах реформування вітчизняної освіти та приєднання до Болонської системи компетентнісний підхід в освіті та вихованні набув неабиякого значення.

Зв’язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки з теми “Формування професійної майстерності вчителів в умовах європейської інтеграції” Житомирського державного університету імені Івана Франка (РК № 0106U005409) та узгоджена в Раді з координації наукових досліджень у

галузі педагогіки та психології АПН України (протокол № 1 від 25.01.2011 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. На основі проведеного комплексного аналізу та узагальнення даних науково-методичної літератури автор чітко визначив об'єкт і предмет дослідження, його мету та завдання. Для вирішення поставлених завдань були використані адекватні методи наукового пошуку, які дозволили обґрунтувати на високому науково-методичному рівні основні положення результатів дослідження та висновків дисертаційної роботи.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що вперше окреслено змістову структуру соціальної компетентності класних керівників, до складу якої входять ціннісно-мотиваційний, соціально-когнітивний, соціально-поведінковий, соціально-рефлексивний компоненти, визначено критерії, показники, рівні її сформованості; вперше теоретично обґрунтовано та розроблено модель розвитку соціальної компетентності класних керівників середніх загальноосвітніх шкіл I-III ст., в якій виражено мету, принципи (науковості, цілеспрямованості, єдності свідомості та поведінки, комплексності, системності, фахової спрямованості, зв'язку процесу пізнання з практичною професійною діяльністю), структурні компоненти, критерії (світоглядний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний), зміст, педагогічні умови (створення рефлексивно-орієнтованого середовища, організація розвитку соціальної компетентності педагогів на засадах діяльнісного, особистісно орієнтованого і задачного підходів, упровадження принципу електичності щодо методологічних орієнтирів виховання, розвиток у вчителів готовності до безперервного професійного самовдосконалення) та методику її поетапної реалізації (інформаційно-пошуковий, організаційно-діяльнісний, оцінно-результативний етапи) та ін.

Практичне значення результатів дослідження визначається тим, що розроблена модель розвитку соціальної компетентності класних керівників

середніх загальноосвітніх шкіл I-III ст. була впроваджена в практику навчання Житомирської, Запорізької, Херсонської областей шляхом реалізації авторської методики; створено і впроваджено в діяльність шкіл спецкурс “Розвиток соціальної компетентності класних керівників загальноосвітніх шкіл”; розроблено методичні рекомендації “Розвиток соціальної компетентності класних керівників загальноосвітніх шкіл”, які можуть бути використані як викладачами вищих навчальних закладів, так і класними керівниками з метою підвищення рівня розвитку їх соціальної компетентності та ін.

Повнота викладу результатів дослідження у друкованих працях.

Основні положення, висновки, сформульовані в дисертації, відображені в 15 наукових працях, із них 7 – у провідних наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному науковому періодичному виданні, 6 у збірниках наукових праць та матеріалах конференцій, 1 – методичні рекомендації.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел, що налічує 294 найменування (з них 14 іноземною мовою), та додатків. Основний зміст дисертації складає 188 сторінок, загальний обсяг роботи 312 сторінок. Дисертація містить 24 таблиці і 8 рисунків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми та доцільність проведення дослідження; визначено мету, завдання, об’єкт, предмет; розроблено теоретико-методологічну основу дисертаційної роботи, визначено комплекс методів та експериментальну базу; розкрито наукову новизну, практичне значення.

У першому розділі **“Теоретичні основи розвитку соціальної компетентності класних керівників”** подано аналіз базових понять дослідження: “соціальне”, “компетентність”, “соціальна компетентність класного керівника”, “розвиток соціальної компетентності класного керівника”. Розвиток соціальної компетентності автором розуміється як кількісні й якісні зміни особистісних соціально значущих якостей класного

керівника від нижчого рівня до вищого, розширення кола його соціальних, психолого-педагогічних знань, удосконалення навичок взаємодії з учнями, батьками, педагогічним колективом, громадськістю та вмінь приймати адекватні рішення в процесі професійної діяльності, вибудовувати свою поведінку залежно від ситуацій. Також проаналізовано структуру соціальної діяльності класного керівника, законодавчу базу щодо організації та функціонування загальноосвітніх навчальних закладів різних типів, функції класного керівника, методичну роботу класних керівників загальноосвітніх навчальних закладів; охарактеризовано значущість наукових підходів до вивчення розвитку соціальної компетентності класного керівника загальноосвітнього навчального закладу.

У другому розділі “Педагогічна модель розвитку соціальної компетентності класних керівників” розглянуто структуру соціальної компетентності класного керівника середньої загальноосвітньої школи I-III ст.; виокремлено критерії, показники та рівні її розвитку; обґрунтовано модель розвитку соціальної компетентності класного керівника середньої загальноосвітньої школи I-III ст.

У третьому розділі “Апробація моделі розвитку соціальної компетентності класних керівників” подано детальну характеристику організації та методам експериментального дослідження, представлено аналіз стану сформованості соціальної компетентності класних керівників середніх загальноосвітніх шкіл I-III ст. на констатувальному етапі експерименту; визначено шляхи реалізації авторської поетапної методики та представлено динаміку розвитку соціальної компетентності класних керівників на формувальному етапі.

Отримані результати проведеного експерименту були перевірені за допомогою методів якісного аналізу, первинної та вторинної обробки даних (за критерієм Стьюдента) та свідчать про доцільність та ефективність запропонованої моделі розвитку соціальної компетентності класних

керівників середніх загальноосвітніх шкіл I-III ст. у процесі професійної діяльності та поетапної методики її реалізації.

У висновках узагальнено дані відповідно до висунутих завдань.

Правильно оформлено список використаних джерел.

Велику практичну цінність мають додатки до роботи, які містять практичний матеріал дослідження, котрий може буде використаний викладачами вищих навчальних закладів, класними керівниками з метою підвищення рівня розвитку їх соціальної компетентності під час вивчення навчальних дисциплін і у ході різних видів педагогічної практики.

Апробація результатів дослідження. Про основні результати наукової роботи автором доповідалося на наукових, науково-теоретичних та науково-практичних конференціях різного рівня, зокрема, міжнародних: “Розвивальне навчання та Школа діалогу культур – можливості взаємодоповнення” (Луцьк, 2011), “Освіта дорослих у контексті сталого розвитку” (Київ, 2014), “Іноваційні підходи до виховання студентської молоді у вищих навчальних закладах” (Житомир, 2014), “Pedagogy of 21st century: teaching in the world of constant information flow held in Budapest” (Будапешт, 2014); всеукраїнських: “Розвиток дослідницьких здібностей обдарованих дітей та молоді” (Житомир, 2011), “Теорія і практика підготовки майбутніх учителів до педагогічної дії” (Житомир, 2011), “Методичні основи діагностики академічної обдарованості учнів (з урахуванням специфіки освітніх галузей)” (Київ, 2011), “Філософсько-методологічні аспекти визначення обдарованості” (Київ, 2011), “Інтелектуальна, академічна та творча обдарованість: спільне і відмінне” (Київ, 2012); науково-методологічних семінарах кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка (2010 – 2015 рр.).

Відповідність дисертації вимогам ДАК України. Структура, обсяг основного тексту, оформлення дисертаційної роботи та автореферату відповідають вимогам ДАК України. Автореферат повністю відображає зміст дисертації.

Рекомендації щодо використання результатів дослідження.

Результати дисертаційної роботи мають практичне значення і можуть бути використані як викладачами вищих навчальних закладів, так і класними керівниками з метою підвищення рівня розвитку їх соціальної компетентності.

Дискусійні положення та зауваження. Відзначаючи науково-теоретичну новизну та практичну значущість запропонованої до захисту дисертації, вважаємо за доцільне висловити певні міркування, які потребують окремих уточнень і пояснень автора:

1. Аналізуючи професійну діяльність класного керівника, автору слід було більш детально висвітлити історію становлення класного керівництва в Україні.

2. У дисертації, яка вивчає соціальну компетентність класних керівників загальноосвітніх навчальних закладів, було б доцільно розширити пояснення специфіки соціальної діяльності щодо учнів різних соціальних груп.

3. У п.1.2., характеризуючи організацію методичної роботи з класними керівниками у загальноосвітніх навчальних закладах, на наш погляд, варто було більше уваги приділити роботі з молодими класними керівниками.

4. У дисертації автор приділяє багато уваги висвітленню методик, за допомогою яких вимірювався рівень розвитку показників соціальної компетентності. Щоб не обтяжувати роботу, на наш погляд, частину матеріалу щодо цих методик доцільно було б перемістити у додатки.

5. У параграфі 3.2. подана поетапна методика реалізації моделі розвитку соціальної компетентності класних керівників середніх загальноосвітніх шкіл I-III ступенів. На наш погляд, слід було б більш широко описати форми та методи роботи на кожному з виділених етапів.

Висловлені зауваження і побажання не заперечують позитивної оцінки та наукового рівня дисертаційної роботи.

Варто підкреслити ідентичність змісту автореферату та основних положень дисертаційної роботи. Зміст і структура автореферату відповідає існуючим вимогам, дає чітке уявлення про особливості проведеного дослідження і результати наукового пошуку.

Структура дисертації є логічною і науково обґрунтованою. Науковий апарат дослідження в цілому сформульований грамотно. Висновки до роботи свідчать, що завдання дослідження розв'язані і мета роботи досягнута.

Загальний висновок

На основі аналізу дисертації та автореферату, відзначаємо актуальність здійсненого дослідження, достатній рівень обґрунтування наукових положень, висновків і рекомендацій, новизни й повноти висвітлення матеріалів дослідження в опублікованих працях, впроваджених в освітню практику ВНЗ України та робимо висновок, що дисертаційна робота Мирної Інни Олексіївни **“Розвиток соціальної компетентності класних керівників загальноосвітніх навчальних закладів у процесі професійної діяльності”**, відповідає вимогам “Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. (пп. 9, 11, 12, 13, 14), а її автор – **Мирна Інна Олексіївна** – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент –
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри дошкільної педагогіки,
психології та фахових методик
Хмельницької гуманітарно-педагогічної
академії

Л. В. Зданевич

Підпис Зданевич Л. В. засвідчую
Начальник відділу кадрів ХГПА

В. М. Барановська